

Sygn. akt V CSK 454/13

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Prezydenta W.
przeciwko R. Sp. z o.o. - spółce komandytowej z siedzibą w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 kwietnia 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 kwietnia 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądowym, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Cel wymagań przewidzianych przez art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty tylko wtedy, gdy skarżący powoła i uzasadnieni istnienie przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jest konsekwencją oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został przez pozwanego uzasadniony ze wskazaniem na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które pozwany przedstawił w formie pytania: czy wspólnik spółki osobowej będącej dłużnikiem wierzyciela może skutecznie dokonać potrącenia przysługującej mu wierzytelności względem tego wierzyciela w toku procesu, który wierzyciel wytoczył spółce osobowej i podnieść w toku tego procesu prawno-niweńczący zarzut potrącenia?

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze

stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Zagadnienie to powinno być nadto „istotne” z uwagi na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, to zarówno charakter zgłoszonego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problem, na potrzebę rozstrzygnięcia którego powołuje się pozwany, nie ma cech określonych wyżej, pozwalających uznać go za zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Pozwany w niniejszej sprawie R. sp. z o.o. - spółka komandytowa w W. podaje, że jej komplementariusz w sprzecznie od nakazu zapłaty złożył oświadczenie o potrąceniu dochodzonej przez powoda wierzytelności z własną wierzytelnością w stosunku do powoda i ta okoliczność miała decydować o bezzasadności żądania pozwu co do tej części wierzytelności powoda, której dotyczył „podniesiony w toku tego procesu prawnego niweczający zarzut potrącenia”.

Niewątpliwie, komplementariusz odpowiada za zobowiązania spółki komandytowej solidarnie ze spółką, lecz subsydiarnie, co wynika z art. 22 § 2 k.s.h. w zw. z art. 31 k.s.h. i art. 103 k.s.h. i tak też - jak wynika z motywów zaskarżonego wyroku - ocenił tę odpowiedzialność Sąd Apelacyjny w [...]. Z motywów tego wyroku wynika także, że Sąd Apelacyjny przyjął, iż komplementariuszowi pozwanej spółki może przysługiwać wierzytelność w stosunku do powoda, ale - w ocenie tego Sądu - nie wystarczy to do oddalenia powództwa.

Zasady odpowiedzialności solidarnej lecz subsydiarnej ze spółką osobową zostały przez Sąd Najwyższy objaśnione w wyroku z 16 czerwca 2010 r., I CSK 453/09, Lex nr 607234 i ostatnio w uchwale z 28 lutego 2013 r., III CZP 108/12, OSNC 2013, nr 9, poz. 107.

Rodzaj zarzutów, którymi w stosunku do wierzyciela może bronić się dłużnik solidarny reguluje art. 375 § 1 k.c. Z przepisu tego wynika, że mogą to być zarzuty przysługujące mu osobiście względem wierzyciela, jak również te, które - ze

względem na sposób powstania lub treść zobowiązania - są wspólne wszystkim dłużnikom. Skarżący nie wskazał na wątpliwości w związku z wykładnią tego przepisu wśród przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ani też nie wymienił go wśród przepisów, których naruszenie miało uzasadniać zarzut zgłoszony w ramach podstaw skargi kasacyjnej. Jego wykładnia pozostawałaby zatem poza zakresem rozważań Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie.

Art. 498 § 1 i 2 k.c., na potrzebę wykładni którego powołuje się pozwana spółka, był wielokrotnie wykładany przez Sąd Najwyższy. Nie budzi wątpliwości, że reguluje on materialnoprawne przesłanki potrącenia, którego skuteczne dokonanie powoduje umorzenie się obu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej. Ziszczenie się pozytywnych przesłanek potrącenia, przy braku przesłanek negatywnych, oznacza powstanie tzw. stanu potrącalności i aktualizuje uprawnienie wierzycieli. Potrącenie ustawowe dokonywane przez jednostronne oświadczenie woli złożone drugiej stronie ma, co do zasady, charakter konstytutywny i skutkuje umorzeniem nawzajem obu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 k.c.) ze skutkiem czasowym wskazanym w art. 499 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2013 r., V CSK 37/13, Lex nr 1413160). Materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu nie można utożsamiać z podniesieniem w procesie, w celu obrony przed roszczeniem dochodzonym przez powoda, zarzutu, że potrącenie zostało dokonane. Podniesienie tego procesowego zarzutu może być połączone ze złożeniem oświadczenia materialnoprawnego albo późniejsze niż to oświadczenie. Wydaje się oczywiste, że podniesienie zarzutu potrącenia w procesie musi być podporządkowane regułom jego prowadzenia, a to oznacza, iż materialnoprawne oświadczenia przy wykorzystaniu pism procesowych może w nim składać strona procesu. Oświadczenia te podlegają wykładni według zasad ustalonych w art. 65 k.c. Nie ma natomiast przeszkód, by strona procesu broniła się w procesie ze wskazaniem, że dochodzona wierzytelność nie istnieje, gdyż do jej umorzenia przez potrącenie doszło na skutek oświadczenia materialnoprawnego złożonego przez inną osobę, poza procesem. Jeżeli bowiem do potrącenia dojdzie poza postępowaniem sądowym, to obrona w nim może polegać na podniesieniu zarzutu nieistnienia roszczenia, czasami utożsamianego z tzw. zarzutem potrącenia (por. wyrok Sądu

Najwyższego z 5 grudnia 2013 r., V CSK 37/13, Lex nr 1413160). Osobną kwestią jest konieczność wykazania, że takie oświadczenie zostało złożone poza procesem i że zostało złożone skutecznie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 98 § 1 i 3, art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 461), orzeczono jak w postanowieniu.

[aw]

db